TYPES OF SYNTACTIC GROUPS IN DIMITRIE BOLINTINEANU'S WORKS

Alina Maria Ungureanu (Tisoaică), PhD Candidate, University of Piteşti

Abstract: This paper aims to be an analysis of the main types of syntactic groups in Dimitrie Bolintineanu's work. The syntactic level, as it appears analyzed in The Romanian Grammar, doesn't only include the syntactic relation of the type SVO, but it also presents the linguistic phenomena in a modern manner. Along with the classical structures, the syntactic groups represent the starting point in the case of this analysis. The syntactic groups include: the nominal group, the verbal group, the adjectival group, the adverbial group, the interjectional group and the prepositional group. In each group, there are analyzed the different possible combinations between the component parts of speech and the syntactic functions that they can perform.

Keywords: syntactic level, syntactic relationships, syntactic groups, analysis, combinations.

Structura sintactică a propoziţiei şi a frazei din limba literară a secolului al XIX-lea presupune dispariţia din uz a construcţiilor cu caracter arhaic. Acestea vor fi înlocuite cu tipul de structuri apărute fie sub influenţa limbii franceze, fie sub influenţa limbii populare.

Dintre particularităţile care încă persistă în limba literară de la începutul secolului al XIX-lea şi până spre 1860 se pot enumera: neacceptarea negaţiei duble, folosirea frecventă a atributelor pronominale în dativ posesiv, prezenţa dativului adnominal, înscrierea complementului direct personal în sfera genului personal, atributul deictic, folosirea prepoziţiilor care schimbă regimul verbului (*către* cu valoare de dativ, *de* cu valoarea lui *dacă* sau în calitate de conector al unei circumstanţiale finale reale).

Nivelul sintactic al limbii lui Dimitrie Bolintineanu nu reprezintă un criteriu propriu-zis de individualizare a scriitorului, ci, mai degrabă, de încadrare a acestuia în epoca din care face parte.

Urmând modelul limbii franceze, care îşi exercita intens influenţa în această perioadă, Bolintineanu respectă formula topică a propoziţiei de tip SVO.

Orice enunţ poate fi format din unul sau mai multe grupuri nominale şi un grup verbal care, la rândul lor, pot fi despărţite în funcţie de raporturile sintactice interne. Totuşi, "calitatea de enunţ e o însuşire sintactică a şirurilor de cuvinte. Ea e dată nu de înţelesul acestora, ci de organizarea gramaticală. Mai precis : pentru ca un grup de cuvinte să alcătuiască un enunţ, e necesar ca ele să respecte regulile de combinare gramaticală, adică să se integreze într-o structură sintactică"[1].

Enunţul ca unitate sintactică presupune existenţa termenilor de sintagmă şi valenţă sintactică, la rândul ei sintagma fiind definită ca "unitate sintactică relaţională ce grupează două unităţi funcţionale (părţi de propoziţie) printr-o relaţie de subordonare"[2].

Majoritatea enunţurilor întâlnite la Bolintineanu implică sintagma principală folosită în strânsă legătură cu relaţia de extensiune şi expansiune. La baza sintagmelor, stau grupurile sintactice care sunt de mai multe feluri: grupul nominal, grupul verbal, grupul adjectival, grupul adverbial, grupul interjecţional, grupul prepoziţional.

1. La nivel sintactic, *grupul nominal* poate îndeplini una din funcţiile substantivului: subiect, obiect direct sau indirect, nume predicativ, diferite tipuri de circumstanţiale.

[1] Stati, 1972: 17
[2] Găitănaru, 2007: 25

BDD-V110 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

Totuşi, s-a contestat faptul că un substantiv articulat ar putea forma un grup nominal întrucât "un GN se formează dintr-un substantiv şi un unmăr de determinanţi secundari, iar articolul, indiferent dacă este hotărât, nehotărât, adjectival ori posesiv, reprezintă pentru uz un determinativ primar"[3].

Din punct de vedere sintactic, se pot identifica în opera lui Bolintineanu structuri care aparţin grupului nominal cu precizarea că "grupul nominal nu este însă numai o structură sintactică, ci şi una semantică"[4].

Astfel, dintre cele patru categorii de bază ale grupului nominal stabilite de Ion Coteanu în *Stilistica funcţională a limbii române*, în poeziile lui Bolintineanu se disting:

- combinarea unui substantiv-centru cu unul sau mai multe adjective: *o sultană june* (I[5]: 14), *o umbră blândă şi uşioară* (I: 15), *raze dulci şi argintoase* (I: 109), *ton rece, sec* (I: 18), *dumbrava verde, fragedă, umbroasă* (I: 23), *suflet zdrobit* (I: 347).

Adjectivul sau adjectivele calificative pot fi puse înaintea substantivului devenind astfel o marcă a "enunţului poetic, acceptată şi utilizată ca atare de la începuturile poeziei originale culte"[6]: *rea vijelie* (I: 347), *crudă durere* (I: 347), *tăiosul fier* (I: 145), *dulce stea* (I: 72).

- combinarea unui substantiv-centru cu alt substantiv în cazul genitiv: *suspinul vântului* (I: 23), *parfumul tinereţii* (I: 98), *anii vieţei* (I: 114), *vărsarea serii* (I: 136), *umbra nopţii* (I: 154);

- combinarea unui substantiv-centru cu unul sau mai multe substantive precedate de prepoziţie: *buze de rouă* (I: 347), *vânt de primăvară* (I: 141), *o şoptă de lopată* (I: 24), *o inimă de ură* (I: 146), *arme de bărbat* (I: 177), *pod de aur* (I: 19), *coama de fir* (I: 55), *paner de aur* (I: 130).

O problemă aparte o pune grupul nominal care asociază un substantiv în dativ cu un alt nume sau pronume, această situaţie constituind o ambiguitate de care dispune limba română şi care este foarte rar întâlnită: - *Părinţii-mi nu vrură să fiu eu soţie / Acelui ce-n viaţă-mi atât am iubit.* (I: 217).

Uneori, articolul genitival fie nu era folosit, precum în exemplele: *Este dulcea soţioară / Domnului Ştefan* (I: 167); *Faţa ei e dulce ca lumina nouă / Lunii pe un nor* (I: 199), deşi în graiul lui Bolintineanu acesta prezenta mai multe forme, fie apare sub forma unică *a*, aşa cum se întâmpla în graiul moldovenesc: *P-aripele d-aur a lui Ilbahar* (I: 29); *Ascultă plânsul dulce a celui ce eşti dragă* (I: 241).

Grupurile nominale simple se combină între ele, rezultând grupuri complexe. De exemplu, grupul nominal *caii astor mari boieri* (I: 160) este format din următoarele trei grupuri simple: *astor boieri*, *mari boieri* şi *caii boierilor*; grupul nominal *două mari buchete de flori fragede* (V: 135) este format din: *două buchete*, *mari buchete*, *buchete de flori*; *pe două şiruri de dinţi mici*, *bine înşiraţi şi albi ca laptele* (V: 138) cuprinde: *două şiruri*, *şiruri de dinţi*, *dinţi mici*, *dinţi bine înşiraţi*, *dinţi albi ca laptele*.

O altă marcă a enunţului poetic legată de structura grupului nominal este aşezarea adjectivului sau a adjectivelor înaintea substantivului, ceea ce din punct de vedere sintactic constituie o inversiune la nivelul topicii. Exemplele în acest sens sunt foarte numeroase în poezia lui Bolintineanu: *tinerile zori* (I: 9), *frumoasa baiaderă* (I: 9), *alba frunte* (I: 10), *blânda poezie* (I: 21), *dragii bulbuluce* (I: 30), *dulcii periori* (I: 35), *gentila hanimă* (I: 45),

[3] Coteanu, 1985: 61

[4] *Ibidem*

[5] De menţionat este faptul că pentru a reda exemplele, s-au folosit prescurtările I pentru volumul de poezii (Bolintineanu, 1981, *Opere I*, Bucureşti, Editura Minerva) şi V pentru volumul de romane (Bolintineanu, 1984, *Opere V*, Bucureşti, Editura Minerva)

[6] Coteanu, 1985: 64

BDD-V110 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

frumoasa dimineaţă (I: 52), *cereasca poezie* (I: 63), *finul mozaic* (I: 72), *frumoasa exilată* (I: 73), *plăcutei fecioare* (I: 181), *dalba copilă* (I: 181), *dragele flori* (I: 189).

Există şi versuri care conţin grupuri nominale ce au ca centru un substantiv şi multiple determinări care nu sunt reprezentate doar prin adjective, ci şi prin substantive cu sau fără prepoziţie sau chiar prin propoziţii subordonate: *Fala e un soare mândru, strălucit, / Ce orbeşte ochiul care l-a privit* (I: 169), *Râuri largi de sânge din pământ ţâşnesc* (I: 173), *Prin văile Carpaţilor / Misterici, neguroase / Trecea capul cazacilor / Cu garde numeroase* (I: 228).

Alipirea formei neaccentuate a pronumelui personal în cazul dativ de un substantiv cu care formează un grup nominal reprezintă, de asemenea, o problemă de ordin sintactic, nu numai prozodic. Exemplele sunt numeroase: *caldă-ţi e privirea* (I: 16), *juna-ţi frumuseţe* (I: 77), *micile-ţi picioare* (I: 69), *uşoru-mi pas* (I: 294), *dulcele-ţi prefum* (I: 310), *sărmanu-mi suflet* (I: 27), *în negrele-mi locuri* (I: 184), *pe albu-ţi sân* (I: 239), *cu frumoasele-mi lumine* (I: 242), *cu rotunda-i albă mână* (I: 266).

Formele neaccentuate ale pronumelui personal în dativ, asemănătoare, ca valoare semantică, cu cele ale cazului genitiv sau cu valorile pronumelui posesiv, reprezintă un mijloc prin care graiul obişnuit şi-a făcut simţită prezenţa în limbajul poetic.

Plasarea unui posesiv înaintea substantivului ca determinant este nelipsită în poezia lui Bolintineanu: *l-a mea vedere* (I: 58), *al meu dor* (I: 60), *dup-a sa tulpină* (I: 65), *al meu mire* (I: 67), *a sa gurică* (I: 74), *ale noastre simţuri* (I: 90), *sub al tău pas* (I: 92), *a sa umbră* (I: 101), *cu a mea voinţă* (I: 114), *într-a ta lumină* (I: 124), *a mea iubire* (I: 145), deşi nici fenomenul invers nu lipseşte: *curtea mea* (I: 54), *sultanul meu* (I: 55), *pe anii vieţii sale* (I: 57), *în sufletele noastre* (I: 59), *bucla sa* (I: 65), *guriţa ta* (I: 69), *dorul vostru* (I: 79), *somnul tău* (I: 86), *pe anii mei* (I: 92), *lacrimile sale* (I: 101), *căpitanii mei* (I: 124).

Deşi în cadrul unui grup nominal relaţiile sintactice sunt cele de subordonare, respectiv de atribuire, ca unitate sintactică aparte, acesta nu îndeplineşte niciodată funcţia de atribut, această funcţie ducând la anularea grupului nominal care ar juca rolul determinantului.

Excepţie de la această regulă face însă funcţia de apoziţie, pe care un grup nominal o poate îndeplini fără a suferi modificări. "Ca GN, apoziţia poate să califice aşadar simultan mai multe elemente din grupul căruia îi serveşte drept atribut. Ea este, pe de o parte, echivalent mai mult ori mai puţin evident al GN la care se referă, iar pe de altă parte calificativ al acestuia, ceea ce nu se întâmplă niciodată cu un atribut propriu-zis. De aceea, uneori, ea şi pare ruptă semantic de grupul calificat, ca şi cum ar vrea să trimită la cu totul altă sferă de reprezentări. Este o însuşire de foarte mare importanţă pentru funcţia ei poetică"[7].

Grupul nominal îşi poate mări volumul prin prezenţa participiilor şi a gerunziilor.

Participiile folosite în structura grupului nominal pot avea valoarea unui simplu adjectiv cu funcţie de atribut aşa cum reiese din exemplul: *vorbe-adorate* (I: 92) sau pot fi participii însoţite de complemente: *cavalerii vestiţi în bătaie* (I: 201).

Gerunziile marchează în primul rând ideea verbală. De aceea, uneori, folosirea acestora duce la interpretări diferite. Gerunziile apar, în general, acordate, ca adjective cu funcţie de atribut şi fac parte din grupul nominal: *valurile spumegânde* (I: 83), însă pot face parte şi din grupul verbal unde îndeplinesc funcţia de complement: *valul alb de spumă trece clocotind* (I: 17).

Unele grupuri nominale folosite de Bolintineanu în poeziile sale uimesc prin ordinea prea puţin obişnuită a cuvintelor: *P-ale-acestor oaspeţi feţe gânditoare* (I: 152); *Printr-al lunei pline brâu voios de foc* (I: 214). Despre asemenea grupuri s-ar putea spune că nu au

[7] Coteanu 1985: 71

BDD-V110 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

cursivitate întrucât părţile constituente sunt despărţite de alte elemente care fie fac parte din acelaşi grup, dar nu respectă topica obişnuită, fie fac parte din alte grupuri.

Cursivitatea grupului nominal este un criteriu sintactic care ţine de *structura de suprafaţă* a unui text, structură dată de relaţiile dintre propoziţii. Pentru a se ajunge la identitatea referenţială a textului, este necesar ca, în cadrul acestuia, să existe un singur referent ce poate fi reluat prin pronume şi care să ducă la continuitatea referenţială a textului dat.

Conjuncţiile, adverbele, prepoziţiile, legăturile existente între diferitele timpuri verbale dintr-o serie de propoziţii sunt tot atâtea elemente care aparţin structurii de suprafaţă.

2. Structura de adâncime a unui text presupune prezenţa mai multor *grupuri verbale*. Prin analogie cu grupul nominal, grupul verbal ar trebui să fie alcătuit dintr-un verb şi diferite părţi de vorbire.

Însă, verbul presupune, în primul rând, relaţia dintre el şi subiect, o problemă fiind faptul că în limba română, verbul aflat la un mod personal include şi pronumele subiect care nu este exprimat, acesta din urmă identificându-se în această situaţie cu grupul verbal. Prin urmare, pentru a se evita confuziile şi a include în mod eronat subiectul în grupul verbal, se consideră *grup verbal* numai *grupul predicatului*, cu un verb exprimat, fiind necesare mai multe segmentări şi operaţii de recunoaştere a grupului de cuvinte ce reprezintă predicatul.

Astfel, în versul: *Un crin se usucă şi-n laturi s-abate* (I: 347), există două predicate, prin urmare vor fi şi două grupuri verbale. Un grup verbal va fi: *(el) se usucă*, iar celălalt: *(el) s-abate*. Când verbul este însoţit de adverb, acesta face, de obicei, parte din grupul verbal, adverbul reprezentând pentru verb ceea ce adjectivul reprezintă pentru substantiv.

Dar elementele grupului verbal nu sunt tot atât de unite ca acelea din grupul nominal. De exemplu, adverbul dintr-un grup verbal propriu-zis, poate fi plasat în orice punct al enunţului, aşa cum este şi cazul versului: *Pe patu-mi de moarte deodat-am căzut* (I: 347), în care adverbul *deodat* se poate găsi în diferite poziţii fără a se schimba însă înţelesul: *Pe patu-mi de moarte am căzut deodat*, *Deodat pe patu-mi de moarte am căzut*, demonstrându-se astfel independenţa componentelor grupului verbal.

Dar, când "nu face însă parte din categoria celor primare şi nici nu are marcă adverbială, adverbul trebuie să stea lângă verb, iar dacă se fac inversiuni, să se ducă împreună cu verbul în locul unde este plasat acesta"[8].

O altă problemă întâlnită în cazul grupului verbal este reprezentată de tranzitivitatea verbelor, care pot fi urmate de un substantiv fie cu rol de obiect direct, fie de obiect indirect. Spre deosebire de grupul nominal, care cunoaşte doar patru categorii generale, grupul verbal poate lua următoarele forme:

- verb-adverb: *Şi-aerul bea dulce roua dupe crini* (I: 13), *Văzut-am pretutindeni o tânără părere* (I: 59), *O crudă durere adânc m-a pătruns* (I: 347); *Ca robul ce cântă amar în robie* (I: 347); *Pe patu-mi de moarte eu cânt dureros* (I: 347), *La preumblări, la operă, la banchete, în birturi sunt totdauna împreună* (V: 143), *dar care trece înainte cu nepăsare* (V: 436);

- verb-substantiv (cu rol de complement direct sau complement indirect): *Văz un val de vijelie* (I: 12), *Vântul nopţii răspândeşte / Un prefum îmbălsămit (I: 106), Că viaţa e dulce şi n-are suspin*; *Să moară bătrânul ce fruntea înclină / Ce plânge trecutul de ani obosit* (I: 347), *un pact de a trăi toată viaţa cu un amic împreună* (V: 134), *a-şi odihni ochii asupra Elenii* (V: 138);

- verb-prepoziţie-substantiv (cu rol de circumstanţial sau complement indirect): *Şi luna cu chip d-aur se leagănă pe munte* (I: 10), *O lacrimă luceşte pe genele-ţi de fir* (I: 50),

[8] Coteanu, 1985: 97

BDD-V110 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

Atuncea când cântă prin flori filomele (I: 347), *vorbele cură din buzele lui ca mărgăritarele* (V: 121), *grozav băturăm pe opoziţie* (V: 121), *se înclină cu respect înaintea Elenii* (V: 122), *cu gând a se face într-o zi ministru* (V: 118), *se luptau contra enimicilor numeroşi pentru religie şi independinţa naţională* (V: 159), *a-i organiza pe picior de rezbel* (V: 159);

- verb copulă-nominal: *Şi-i frumoasă, blândă, bună* (I: 42), *Amară e moartea când omul e june, / Şi ziua-i frumoasă, şi traiul e lin* (I: 347);

- verb-verb: *Însă dacă cerul, vrând să-ngreuieze* (I: 114); *Dar sub mii de braţe trebuie să cază* (I: 122); *Căci românul încă ştie a se bate* (I: 127); *Tot ce fu prea mare cată a slăbi!* (I: 13), *o să vie a combate* (V: 124), *merită să i se zică a pleca de aici* (V: 128), *Vezi a materializa tot* (V: 135), *încetase de a juca* (V: 167), *Elena atunci se ocupa a rupe o floare* (V: 169), *merită a fi despreţuiţi* (V: 173), *Aici aflară porţile închise: trebuia să le spargă* (V: 366), *trebuie a mărturisi* (V: 404), *Nu voim a zice* (V: 406), *iubeau să citească* (V: 475), *nu trebuie să vă supăraţi de a priveghea* (V: 485).

O structură aparte o reprezintă verbul urmat de adjectivul care îndeplineşte funcţia sintactică de element predicativ suplimentar: *se deschidea surâzătoare* (V: 138), *el stă rece* (V: 192), *Caterina ieşi atunci din cameră, fragedă şi râzândă ca florile ce răsăriseră în acea dimineaţă* (V: 216), *Eu te iubeam răpită de visul ce mă domină* (V: 232), *l-au găsit demn* (V: 234).

3. Pe lângă cele două grupuri sintactice principale, grupul nominal şi grupul verbal, într-o propoziţie dezvoltată pot să apară şi alte grupuri precum grupul adjectival, grupul adverbial, grupul interjecţional şi grupul prepoziţional.

Grupul adjectival poate avea ca centru:

- un adjectiv propriu-zis: *era plină de interes* (V: 123), *Caterina devenise familiară cu Alexandru* (V: 140), *nimic demn de o creaţiune atât de perfectă* (V: 144), *au devenit egali înaintea legilor* (V: 148), *o fiinţă demnă de dispreţ* (V: 165), *cu ochii plini de lacrimi* (V: 207).

- un participiu cu valoare adjectivală: *Nu eşti hotărât în nimic?* (V: 134), *a trădat parola dată soţului său* (V: 220), *Această societate formată din elemente streine, îmbogăţită din abuzuri cu perderea elementului român, prin tradiţiune, prin condiţiunea ei, nu poate nici să simţă, nici să cugete cu România!* (V: 286), *pământul coperit de velură verde surâdea ochilor obosiţi de monotonia iernei* (V: 316), *lemn vopsit cenuşiu* (V: 446), *Apostolii noştri, meniţi a propaga în Moldova aceste idei* (V: 509), *o purtare încununată de virtuţi* (V: 509).

Grupul adjectival cuprinde, în general, complemente şi circumstanţiale, apropiindu-se din acest punct de vedere de grupul verbal. Totuşi, adjectivul este un termen dependent care se subordonează fie unui centru de grup nominal, fie unui centru de grup verbal.

4. Grupul adverbial face parte, de regulă, din structura altor grupuri:

- verbal: *şi totdeodată aruncă brâul departe de dânsul* (V: 229), *societatea de dame şi cavaleri ce veniră la nuntă se înturnă cu nunii acasă la postelnicul* (V: 241), *convenţia a făcut pe români deopotrivă înaintea legei* (V: 267), *e destul de mare* (V: 268), *Acest june ajunse îndată aproape de banca de la păretele monăstirei* (V: 334), *Alăturea cu dânsul şedea un om ca de 40 de ani* (V: 334), *Dar Vel este o garanţie de mai-nainte pentru cel ce o să fie prezintat* (V: 335), *ce vin aicea jos un moment şi se înturn repede în sânul părintelui lor?* (V: 339);
- nominal: *Ei sunt datori aceasta relaţiunilor cu fanarioţii şi oştirilor streine; doctrinelor filosofice ale Occidentului, trecute aici într-un secol de criză şi rău înţelese* (V: 273), *oameni, femei despletite, rău desemnaţi* (V: 353), *unei aristocraţii rău înţelese* (V: 396), *Această casă se afla situată lângă Colţea, pe o stradă strimptă, nu departe de casa numită a*

BDD-V110 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

lui Raleti (V: 409), *Caterina era aproape portretul maică-sei* (V: 459), *ierarhie rău înţeleasă şi mai rău aplicată* (V: 497), *ea însăşi făcea versuri, destul de mediocre* (V: 507).

Deşi toate adverbele pot fi centru de grup, tipul de adverb folosit are implicaţii în ceea ce priveşte adjuncţii care intră în structură. Un astfel de exemplu îl constituie adverbele de tipul *asemenea, aidoma, întocmai, concomitent, simultan, paralel*: *Şi întocmai ca un soare / Razele ei strălucesc* (I: 310).

Adverbele modalizatoare devenite adverbe predicative au statut de grup adverbial cu adjuncţi propoziţii subordonate: *Negreşit că cel ce face binele trebuie să-l uite îndată şi cel ce îl primeşte să nu-l uite* (V: 492), *Negreşit că sunt vrăjmaşii dumitale cari te-au pârât* (V: 502), *Păcat că nu este colonelul în minister* (V: 505).

5. Capacitatea interjecţiilor de a forma singure enunţuri nestructurate are o importanţă deosebită mai ales în cadrul poeziilor lui Bolintineanu, unde interjecţiile sunt des întâlnite.

Grupurile interjecţionale, însă, depind de tipul interjecţiilor care intră în structură. Pot forma grup sintactic onomatopeele şi unele interjecţii propriu-zise. Dintre acestea:

- interjecţia *hai!*: "*– Ai cu mine ş-o găseşte, / Şi te-mbată de amor*" (I: 209), *Aide să vedem ce este!* (V: 450);
- interjecţia *uite!*: *uite-l!* (V: 492);
- interjecţia *iată!*: *Iată filozofia ce trebuie să medităm* (V: 135), *Ah! iată lumea!* (V: 138), *Iată puterea ce doresc să ai* (V: 195), *iată tot ce poci a zice* (V: 220), *iată o armă în mâna rivalei ei* (V: 230), *Iată o idee ciudată* (V: 236), *iată cuvântul de despărţire* (V: 261), *Iată adevărata morală a vieţii* (V: 289), *Iată imaginea lumei!* (V: 343), *iată un Dumnezeu!* (V: 343), *iată trista, dar adevărata icoană a oamenilor, a unor oameni cari nu au primit de la ziditor decât chipul omenesc* (V: 433).
- interjecţia *iacă!*: *Iacă religiunea mea* (V: 344), *Iacă-mă încurcat* (V: 433), *Iacă acum vezi cu ochii* (V: 483), *Iacă şi boierul ce venea la noi* (V: 495);
- interjectia (*este, era*) *vai!*: *Nu, arhonda, vai de mine!* (V: 268).

Se observă că interjecţiile din grup capătă valoare predicativă, fapt ce duce la interacţiunea, la nivel sintactic, cu anumiţi adjuncţi.

Uneori, din grupul interjecţional pot face parte şi propoziţii subordonate, echivalente pe plan frastic funcţiei de complement direct: *Astfel a crezut şi Tudor, şi iată că astăzi nu mai este* (V: 359), *iacă cum ai căzut* (V: 436), *Iacă cum se gândea neîncetat Dem, ce îl frământa, ce îl făcea să sufere* (V: 442), *Na, te iubeşte, ce vei?...* (V: 454), *iată ce colonelul nu a putut înţelege* (V: 463), *iată că soldaţii aduc pe arestanţii din puşcărie* (V: 493).

De menţionat este faptul că atunci când au valoare emotivă sau expresivă, interjecţiile nu mai îndeplinesc funcţia de predicat, şi nici nu mai constituie centrul unui grup interjecţional aşa cum reiese din exemplele următoare: *na! soarbe-l mai tare* (I: 185), *Ho! ho! strigă principele Iordache, ce, credeaţi că noi am rămas în urmă cu moravele parisienilor?* (V: 120), *Hop! hop! m-au chemat să iau parte cu dânsele* (V: 121), *Eu! hei! hei!...* (V: 121), *Hei! domnule Elescu!* (V: 126), *Ah! unde te duci găseşti de acesti oameni!* (V: 128), *Ei, bine!* (V: 128), *A!...* (V: 129), *Vai! sunt o expresiune a societăţii în care trăiesc!* (V: 130), *O, taci!* (V: 136), *Ha!... nu mă întreba* (V: 138), *Of!...* (V: 206), *Bravo! răspunseră ele* (V: 210), *Ha! ha!... Elescu face curte!... strigă o voce* (V: 295), *Dem era confundat, se puse să cânte: brum! brum! brum!* (V: 381), *Aidea! zise Vel* (V: 435), *Bre! bre! bre! spurcată lighioană este ciocoiul!...* (V: 437), *da! voi să înveţi mai multă carte decât ministrul care te-a scos din post şi decât copiii lui!* (V: 438), *Na!* (V: 438).

BDD-V110 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

La Bolintineanu, complementul indirect exprimat prin clitice în limba veche apare înlocuit de complementul prepoziţional, fenomen ce reprezintă şi o caracteristică a limbii române actuale: *Vai de mine!* (V: 493).

Sporadic se întâlneşte şi complementul posesiv: *însă iată-ţi dau iertare* (I: 207).

6. Grupul prepoziţional diferă de celelalte grupuri sintactice (verbal, nominal, adjectival, adverbial) prin faptul că acesta asociază întotdeauna centrului de grup un alt termen.

În mod particular, nominalului implicat în grupul prepoziţional i se impun restricţii de caz, de număr şi de articulare, în timp ce restricţii de topică primesc toţi termenii asociaţi. Cea mai frecventă restricţie întâlnită pentru structura *prepoziţie + nominal* este cea de caz, care impune folosirea unor prepoziţii sau locuţiuni prepoziţionale specifice. Astfel de exemple apar:

- la genitiv: *Aceasta îmi dă drept a vorbi aici contra acei clase pe care o numeşti nobilă şi îi dai atâtea nemeritate cualităţi* (V: 127), *Şi trebuie să am o mare putere asupra admiraţiunei mele ca să nu zic mai mult decât ceea ce am zis* (V: 131), *Pălăria ei de amazonă fugea cu repeziciune în josul râului* (V: 160), *Pretutindeni, acest rege trufaş al vieţuitoarelor îl găseşti aducându-ne aminte neîncetat despre puterea geniului său asupra lucrurilor* (V: 163), *în această vale, la spatele mănăstirii, este un lac foarte adânc* (V: 203), *Inima lui palpita ca-naintea unui mare pericol* (V: 211).
- la dativ: *Nici nu m-am lovit de petre, nici apă nu am băut... graţie d-lui Elescu...* (V: 160), *Elena, graţie spiritului său natural de femeie, graţie educaţiunii sale, graţie încă curăţeniei şi inocenţii sufletului său, printr-o rezervă demnă ce inspira stima şi respectul, nu avea a se teme de a fi învinsă cu atâta înlesnire* (V: 168),
- la acuzativ: *în faţă cu dânsul, puţin mai în dreapta, era Elena* (V: 135), *Umbrele serii se arătară pe sub dealuri* (V: 162), *când este în vreo adunare, toţi ochii, toate urechile sunt pentru dânsa şi noi rămânem părăsite!...* (V: 173), *uşa de la camera Elenei* (V: 213), *pe coasta lanţului de peste râu* (V: 218), *am suferit de la oameni* (V: 239), *ce vine de la Bucureşti* (V: 242), *Acest june mi-a fost prezintat sub nume de boier din Moldova* (V: 243), *După o jumătate de oră trăsura sa fugea spre Ploieşti* (V: 243), *Era trăsura egumenului de la Târşor* (V: 244), *femeia de la Ploieşti veni* (V: 260), *pe lângă temerea* (V: 268).

În ceea ce priveşte restricţia de număr în cazul nominalului, Bolintineanu respectă norma ce s-a impus şi în limba română actuală.

Prepoziţiile *dintre, de, printre* şi *între* sunt urmate de forma de plural a nominalului.

Frecvent, se întâlneşte şi grupul prepoziţional în structura căruia intră şi o formă verbală nepersonală de:

- infinitiv: *încetează de a mai iubi* (V: 134), *Europa nu se află în poziţiune de a permite* (V: 223), *vom înceta de a bea* (V: 264), *ei ar fi refuzat de a combate* (V: 159), *nu se putea sătura de a privi* (V: 163), *dar poci să încetez de a fi gelos* (V: 219), *bărbată-meu se supune fără a murmura* (V: 224), *numai temerea de a se întâlni* (V: 229), *Înainte de a te cunoaşte erau multe lucruri frumoase în lume* (V: 231).
- supin: *n-au nimic de aflat* (V: 129), *Bar este un om de pizmuit* (V: 172), *rău face Elena de o primeşte pe aici* (V: 184), *Sunt multe lucruri de zis* (V: 227), *Lucrul este lesne de înţeles* (V: 229), *Nu este anevoie de dovedit*

BDD-V110 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

daca ea a lăsat după dânsa brâul alb (V: 231), *Cauza nu este anevoie de cunoscut* (V: 235).

Este de precizat faptul că atunci când supinul îndeplineşte funcţia de subiect sau complement direct, prepoziţia *de* este marcă a formei verbale respective şi nu centru de grup prepoziţional: *care fac de naşte lumina* (V: 124), *Caută de-i fă curte* (V: 186), *Acest obicei, şi când este vorba de convivi amabili, este anevoie de schimbat, foarte anevoie* (V: 504), *Când se va sfârşi, vom găsi încă de mâncat* (V: 504).

Cu toate că gerunziul este des folosit de Bolintineanu în poeziile sale, funcţia sintactică de predicativ suplimentar corespunzătoare acestei structuri nu este atât de frecventă în opera scriitorului: *Vel, Dem şi alţi tineri se arestaseră în alte părţi unde se găsiră propagând* (V: 481).

De cele mai multe ori, grupul prepoziţional face parte dintr-un grup sintactic superior, cum sunt:

- grupul nominal: *pe toată această tinerime* (V: 348), *fata unui moşnean din Pietroşiţa* (V: 357), *un om cu mustăţile rase, palid, cu ochii plini de inteligenţă şi de ardoare, cu talia de mijloc* (V: 403), *temerile sele interioare contra Rusiei* (V: 404), *cizme de lac sau de glanţ* (V: 409), *şcoala centrală de fete* (V: 409), *asupra repedei sale înavuţiri* (V: 410), *clasă aristocratică, clasă fără viată şi fără viitor* (V: 412);
- grupul verbal: *Sunt sigur că vă veţi apăra până la cea din urmă picătură de sânge* (V: 369), *Niciun popor supus nu se revoltă împotriva stăpânului său când crede că poate să cază sub jugul unui popor deopotrivă supus* (V: 371), *Avangarda intră în curte* (V: 373), *Eu nu-mi dau viaţa pentru ţară* (V: 393), *Nu m-a scos din post* (V: 437), *Consulul se întoarse în salon* (V: 487), *te hrăneşti cu bucolicele şi cu georgicile lui Virgil* (V: 506);

Funcţiile sintactice pe care le îndeplineşte un grup prepoziţional depind de valoarea morfologică a regentului. Dacă stă pe lângă un substantiv, atunci grupul prepoziţional poate avea funcţia de:

- atribut substantival: *noutăţi din capitală* (V: 123), *figuri de deputaţi* (V: 129), *ştiri de la Bucureşti* (V: 130), *am o mare putere asupra admiraţiunei mele* (V: 131), *Atribuie aceasta spiritului de imitaţiune al vieţii de lorete din Paris* (V: 143), *nimic de mirare* (V: 143), *de aici luară o direcţiune către Brebul* (V: 198).
- atribut adverbial: *pe câmpul de la Târgul d-afară* (V: 368), *lupta naţională contra intenţiunelor Rusiei de atunci* (V: 406), *Cei doi arnăuţi rămaseră în sala de jos* (V: 413), *îmi recomandă aceasta cu tot denadinsul în rândurile de sus*... (V: 434), *Iacă imaginea guvernului de astăzi* (V: 479).
- atribut verbal: *poziţiune de a permite* (V: 123), *facultatea de a voi* (V: 134), *voi avea puterea de a suferi, de a mă consuma, de a muri* (V: 195), *cu scopul de a da ţărei drepturile sele naţionale* (V: 389), *Cugetarea aduse trebuinţa de a se întruni* (V: 482).

Dacă grupul prepoziţional face parte dintr-un grup verbal, având, prin urmare, ca regent un verb, funcţia sintactică poate fi de:

- complement prepoziţional: *nu gândesc la bani* (V: 130), *să se consoale pă lângă domnişoara Serescu* (V: 138), *Ca să te imortalizez, ca pe Beatricia, răspunse el* (V: 168), *ca să puneţi la cale despre nuntă* (V: 172), *şi şezu lângă doamna casii* (V: 186), *ce aşteptăm de la nişte fiinţe*

BDD-V110 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

(V: 199), *Principesa îl lovi cu degetele peste gură* (V: 206), *purta de la brâu în jos o fustă de borangic creţ* (V: 207).

- complement de agent: *însoţit de un june necunoscut* (V: 122), *Cerul era coperit de nori* (V: 228), *Baronul, după scandalul ce făcuse, fuse consiliat de autoritatea sa să părăsească ţara* (V: 299), *În mahalale stradele sunt puţin umblate de trăsuri* (V: 352), *Biserica Oltenilor este fondată în anul 1722 de Nicolau Protopopul şi de Constandin vătaful* (V: 352), *vor fi umiliţi de oameni ce tu îi numeşti ţara* (V: 361), *acolo fuse înjunghiat de asasinii lui Ipsilante* (V: 429);
- circumstanţial de loc: *se adunau la o moşie* (V: 115), *se duce în grădină pe o alee* (V: 150), *împrejurul lui nu auzea elogiurile* (V: 154), *înuntrul baracelor ploua încă* (V: 158), *Ipsilante se mută în Târgovişte* (V: 424), *Deodată se aude o lovitură în poartă sub foişor, de dinîntrul curţei* (V: 427);
- circumstanţial de timp: *acelea ce mor înainte de a sorbi toată cupa vieţii lor* (V: 161), *Amorul născu odată cu o contrarietate în sufletul lui Alexandru* (V: 167), *Ajunseră în fine la Telega către miazăzi* (V: 198), *să fi fost în vechime o mină de sare* (V: 203), *Oare nu vom cădea sub loviturile ei înainte de a face ceva?* (V: 339), *Dupe toate acestea vine o întrebare nu mai puţin serioasă* (V: 391), *Când oştirea lui Tudor intră în Piteşti pe la 2 ore după-amiazi, nu mai află pe Tudor aici* (V: 428);
- circumstanţial de mod: *vede toate în rău, în amărăciune* (V: 135), *Nimic nu ne împinge mai cu repeziciune a admira* (V: 154), *Caterina spuse cu atâta spirit* (V: 163), *răspunse ea cu seriozitate* (V: 262), *să se supuie autorităţei cu sinceritate* (V: 397), *a-l insulta în tot felul* (V: 428), *zise Dem cu bunătate* (V: 438);
- circumstanţial opoziţional: *în loc de a se afla în vreun spital se află în saloane* (V: 234), *Istoria va fi neapărat mai severă pentru principele Bibescu şi Ştirbei, decât pentru A. Ghica, şi aceasta pentru motivele de mai sus* (V: 407);
- circumstanţial cauzal: *n-o mai iubeşte nici cât ar iubi calul arab ce l-a trimis la ţară în spital de bătrân* (V: 136), *în casă nu mai eşti sigur din cauza hoţilor* (V: 156), *Prahova, din cauza ploilor la munte, venise mare* (V: 160), *Ea tremură de spaimă* (V: 215), *este o inimă ce s-ar fărăma de durere* (V: 232), *Cei mai mulţi turbau de mânie* (V: 375), *armata arnăuţească rămase mută de spaimă şi de mirare* (V: 422);
- circumstanţial condiţional: *fii totdeauna gelos, bănuitor, cu această condiţiune!...* (V: 213);
- circumstanţial concesiv: *Bar făcuse toate acestea în necazul Caterinei* (V: 166), *Cu toate acestea ar trebui să iubeşti pe cineva* (V: 249), *cu toate acestea cunoaştem simţimântele* (V: 289), *Cu toate acestea îmi arătai atâta dorinţă să mai şezi!...* (V: 340), *Cu toate acestea, ori simpatii pentru cauza neatârnărei ce apărau, ori simpatii de conformitate în religiune, între turci şi arnăuţi, cei din urmă erau mai puţin urâţi de popor* (V: 371).
- circumstanţial instrumental: *Postelnicul apăru cu un fanar într-o mână şi un pistol în altă mână, urmat de trei servitori* (V: 270), *Un serv te caută cu un bilet* (V: 271), *mai mulţi draci respingeau cu osia în foc pe toţi păcătoşii cari voiau să iasă* (V: 353), *lângă el Ghencea îl păzea cu puşca în mână alături* (V: 428), *Boierii ce ieşeau cu flori înaintea streinilor*

BDD-V110 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

făceau, după ei, un sacrificiu patriotic (V: 477), *Un dorobanţ intră în închisoare cu biciul în mână* (V: 484).

- circumstanţial sociativ: *Elescu ieşi cu Caterina* (V: 135), *Ea veni aici cu Caterina* (V: 180), *în cealaltă trăsură se urcă Elena cu Caterina, Alexandru şi cu Georges să puseră pe capra caleştei* (V: 198), *ar fi mai onest a părăsi ţara şi a fugi cu tine* (V: 232), *Oamenii săi spuseră că a sosit Sava cu o ceată de arnăuţi* (V: 365), *aici voi rămâne eu cu ceilalţi* (V: 374).
- circumstanţial de relaţie: *Cât pentru mine, condamn aceste tendinţi către ocupaţiuni streine, căci, o repet, ele favoară interesele unei clase şi lovesc interesele ţării* (V: 125), *erau aşezate foarte jos pe lângă sufletul său superior* (V: 133), *Nu poci a face decât cele mai sincere elogiuri sub toate rapoartele* (V: 138), *Nişte ofiţeri le spuseră că această tabără fusese proiectată a se face, sub raportul aşezării, după sistemul francez, dar că ministru oprise execuţiunea sub cuvânt că sistemul rus este mai bun* (V: 158).
- circumstanţial de excepţie: *afară din ceea ce priveşte amanţii săi* (V: 142), *Afară de şerpi şi de câteva persoane ce sunt aici... mai zise Elescu* (V: 129), *Nimic nu-l scuză, afară numai de lipsa de inimă...* (V: 131), *Afară de caii postelnicului destinaţi pentru aceste cavalcade, se aduseră încă şase* (V: 157)

Grupul prepoziţional depinde de centrul grupului sintactic superior, putând avea fie un statut facultativ, fie un statut obligatoriu, aşa cum reiese din exemplele de mai sus.

Se observă că la nivelul fiecărui grup s-au analizat diferitele combinaţii posibile între părţile de vorbire componente şi funcţiile sintactice pe care acestea le pot îndeplini, grupurile sintactice constituind unul din punctele de plecare în analiza fenomenelor lingvistice prezentate într-o manieră modernă.

Bibliografie:

Bolintineanu, 1981 - D. Bolintineanu, *Opere I* (ediţie îngrijită, tabel cronologic, note şi comentarii de Teodor Vârgolici; studiu introductiv de Paul Cornea), Bucureşti, Editura Minerva;

Bolintineanu, 1984 - D. Bolintineanu, *Opere V*, Bucureşti, Editura Minerva;

Coteanu, 1985 - I. Coteanu, *Stilistica funcţională a limbii române*, vol. II, Bucureşti, Editura Academiei;

GALR, II, 2005 - *Gramatica limbii române, II,* Bucureşti, Editura Academiei Române;

Găităanaru, 2007 - Şt. Găităanaru, *Sintaxa limbii române. I. Unităţi şi relaţii*, Piteşti, Editura Trialog;

Irimia, 1997 - D. Irimia, *Gramatica limbii române*, Iaşi, Editura Polirom;

Pană-Dindelegan, 1974 - G. Pană-Dindelegan, *Sintaxa transformaţională a grupului verbal în limba română*, Bucureşti, Editura Academiei;

Stati, 1972 - S. Stati, *Elemente de analiză sintactică*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.

BDD-V110 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)